

Ю. М. Павлютін, доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри адміністративної діяльності поліції
Одеського державного університету внутрішніх справ
ORCID ID: 0000-0001-7501-2557

ЦИФРОВІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД

Стаття розглядає ключові аспекти цифровізації в контексті податкового адміністрування, фокусуючись на національних та міжнародних практиках. Авторський підхід базується на аналізі впровадження цифрових технологій у різних країнах. Розглядається вплив цифрової трансформації на оптимізацію процесів нарахування та збору податків, спрощення декларування для платників, а також підвищення ефективності роботи податкових органів.

Стаття досліджує окремі аспекти досвіду різних країн у цифровій модернізації податкових систем, визначаючи ключові виклики та переваги таких перетворень. Враховуючи аспекти забезпечення кібербезпеки та конфіденційності даних у контексті податкового адміністрування, стаття також пропонує практичні рекомендації для вдосконалення національних стратегій цифровізації у галузі оподаткування. Дослідження спрямоване на вивчення та узагальнення досвіду різних країн у впровадженні цифрових технологій у податкову сферу, надаючи вагомий внесок у розуміння ефективності та перспектив цифровізації систем податкового адміністрування.

Розглянуто аспекти цифрової трансформації в податкових системах інших країн, що дозволяє ідентифікувати основні чинники, які впливають на успішність цього процесу. В статті проаналізовано такі фактори впливу адміністрування податків як ефективність інформаційних технологій, ступінь прийняття та інтеграції цифрових рішень, а також рівень довіри до цифрових платформ. Автором приділяється вивченню міжнародного досвіду із впровадження стандартів цифрового оподаткування, що дозволяє визначити переваги та недоліки глобальних підходів. Враховуючи динаміку розвитку цифрових технологій та їх вплив на міжнародні економічні відносини, стаття розглядає можливість гармонізації податкового законодавства для адаптації до нових викликів. Такий комплексний підхід дозволяє визначити національні та міжнародні особливості впровадження цифрових інструментів у податкову адміністрацію та висвітлює ключові напрями для подальших досліджень в даній області. Результати аналізу можуть бути використані для розробки ефективних стратегій цифрової трансформації в галузі оподаткування як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Ключові слова: цифровізація, податкове адміністрування, інтеграція цифрових рішень, цифрові платформи, стандарти цифрового оподаткування, гармонізація податкового законодавства, цифрова трансформація, стратегії цифрової трансформації.

Yu. M. Pavliutin. Digitalization of the tax administration system: national and foreign experience

The article reviews key aspects of digitalization in the context of tax administration, focusing on national and international practices. The author's approach is based on the analysis of the implementation of digital technologies in different countries. The author examines the impact of digital transformation on optimizing tax calculation and collection processes, simplifying tax returns for taxpayers, and improving the efficiency of tax authorities.

The article explores certain aspects of the experience of different countries in the digital modernization of tax systems, identifying key challenges and benefits of such transformations. Taking into account the aspects of cybersecurity and data privacy in the context of tax administration, the article also offers practical recommendations for improving national digitalization strategies in the field of taxation. The research aims to study and summarize the experience of different countries in implementing digital technologies in the tax area, providing a significant contribution to understanding the effectiveness and prospects of digitalization of tax administration systems.

The article considers aspects of digital transformation in the tax systems of other countries, which allows identifying the main factors that affect the success of this process. The article analyzes such factors of influence on tax administration as the efficiency of information technology, the degree of adoption and integration of digital solutions, and the level of trust in digital platforms. The author focuses on the study of international experience in implementing digital taxation standards, which allows identifying the advantages and disadvantages of global approaches. Given the dynamics of digital technologies and their impact on international economic relations, the article considers the possibilities of harmonizing tax legislation to adapt to new challenges. Such a comprehensive approach allows identifying national and international peculiarities of the introduction of digital tools into tax administration and highlights key areas for further research in this area. The results of the analysis can be used to develop effective strategies for digital transformation in the field of taxation at both the national and international levels.

Key words: digitalization, tax administration, integration of digital solutions, digital platforms, digital taxation standards, harmonization of tax legislation, digital transformation, digital transformation strategies.

Постановка проблеми. Фіскальна діджиталізація стає визначальним питанням для всіх учасників господарювання та фінансових відносин. Кожен зараз прагне отримати інформацію оперативно, зручно та зрозуміло. У сучасних умовах, коли цифровізація та передові технології набувають важливості в оподаткуванні та інших галузях, електронні сервіси в системі податкового адміністрування створюються з метою підвищення ефективності роботи податкових органів та спрощення процедур нарахування, декларування та сплати податків. Хоча ці сервіси успішно функціонують, їм все ще необхідне удосконалення та розширення функціоналу.

Всі учасники економічних та фінансових процесів активно цікавляться аспектами діджиталізації в оподаткуванні, прагнучи забезпечити оперативність та легкість отримання інформації. Це стає особливо важливим в контексті швидкого розвитку цифрових технологій, що визначає необхідність постійного удосконалення та розширення функціоналу електронних сервісів, щоб вони відповідали сучасним вимогам та потребам учасників ринку. Такий напрямок розвитку сприяє не лише підвищенню ефективності податкового адміністрування, а й створює зручні та інноваційні інструменти для суб'єктів господарювання та платників податків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі теоретичні аспекти досліджуваної проблематики досліджувалися такими науковцями як: В. Авер'янова, Г. Атаманчук, В. Вакуленко, Н. Власенко, О. Ігнатенко, А. Коваленко. Певні аспекти процесу цифровізації публічного адміністрування розкривають праці О. Архипської, О. Баранова, О. Берназюк, С. Дзюби та інших науковців. Проблематика впровадження в Україні технологій електронного урядування та взаємодії державних інституцій розглядаються у працях О. Дніпрова, М. Ільницького, П. Клімушина, В. Коновала, Л. Лойко, В. Статкевича. Серед іноземних науковців, питаннями цифровізації публічного адміністрування займалися такі вчені як: Ф. Мюллер, Б. Катці, К. Шедлер, Р. Гольд, Б. Фолтінгс, М. Бірлер, П. Норіс та інші. Водночас, попри численні дослідження різних аспектів цифровізації різних аспектів електронного урядування та цифровізації публічного адміністрування та не зменшуючи значення існуючих досліджень, констатуємо, що досліджувана проблематика цифровізації податкового адміністрування потребує подальших досліджень.

Метою статті є аналіз актуальних науково-методичних аспектів, пов'язаних з впровадженням цифрових технологій у процедури адміністрування податків.

Виклад основного матеріалу. Епоха цифрової трансформації перетворює економіку, визначає необхідність змін у суспільстві, освіті, науці, фінансових відносинах, та державному управлінні. Це феномен також впливає на роботу податкових органів, як ключового компонента державного управління, де рівень цифровізації суттєво визначає їхню ефективність. Сучасні програмні рішення, онлайн-платформи та широке застосування цифрових технологій та Інтернету дозволяють податковим адміністраціям працювати результативніше, ефективніше збирати податки. Таким чином, сьогодні викликом стає цифрова трансформація, що вимагає реформування податкових служб у всіх країнах світу.

Сучасний етап розвитку господарювання визначає невід'ємну роль цифровізації у податковому адмініструванні. Новітні технології надають можливість перегляду та оптимізації системи оподаткування через впровадження цифрових інструментів. Предметом дослідження є національний та іноземний досвід цифровізації систем податкового адміністрування та його вплив на ефективність функціонування податкових органів. Впровадження нових цифрових інструментів, методів та практик сприяє поліпшенню обслуговування суб'єктів оподаткування, зберігаючи при цьому економічну ефективність і зменшуючи тягар оподаткування для платників при виконанні податкових зобов'язань.

Очевидно, що сучасні публічні адміністрації різних країн мають різний рівень використання цифрових технологій, в тому числі і в аспектах адміністрування податків. Як правило, означене стосується етапів обміну файлами та інформацією, електронним обліком, проведенням електронних транзакцій, можливістю проведення електронних аудитів. Податкове адміністрування в даному аспекті реалізоване в електронному поданні звітності, електронному обліку в режимі реального часу, можливістю електронного зіставлення даних між типами податків та джерелами надходжень, електронний аудит, тобто цифровий податковий аудит з визначеним часом для відповіді платників податків [1]. Разом із викладеним вище, необхідною умовою є наявність можливості проведення податковою адміністрацією аудиту податкової звітності платника податку у цифровому форматі.

Звичайною практикою для численних країн стало подання податкової звітності та іншої податкової інформації у форматі електронних документів. Наступним етапом еволюції цифрового податкового адміністрування є впровадження електронних рахунків-фактур для кожної окремої транзакції, використання електронних аудитів та поступове впровадження автоматичного нарахування сум податків зі здобутих даних без необхідності ручного заповнення податкових документів [2].

Якщо розширити дану ідею, еволюційним кроком вбачається відмова від подання податкової звітності з наданням права податковій адміністрації списувати кошти з банківського рахунку платника податків за результатами обрахунків сум податкового зобов'язання з інформації отриманої в режимі реального часу з первинних облікових документів платника податків, або із сум коштів отриманих платником податків, але, звісно така ідея потребує як нормативного так і технічного доопрацювання.

Погоджуємося із позицією Ж. Жигалкевича та Р. Залуцького, які стверджують, що в силу інколи значних розбіжностей у рівні цифрового розвитку країн є потреба у координації дій на міжнародному рівні для ефективної співпраці [3]. Статистика свідчить, що майже 75 % країн в той чи інший спосіб реалізують стратегії цифрової трансформації публічного управління, з яких більше половини мають план таких змін розрахований на три – п'ять років, що свідчить про системність підходу до реформ. Як правило податкові адміністрації використовують різні цифрові технології у своїй діяльності та у комунікаціях із платниками податків, такі як: чат-боти, штучний інтелект, інтерфейси прикладного програмування, хмарні сервіси, інструменти аналітики, блокчейн, технології цифрової автентифікації (наприклад, біометрія, голосова ідентифікація) [5]. Естонія, Сінгапур, Данія, Кенія швидко впроваджують нові цифрові технології, а інші країни: США, Канада, Великобританія, Німеччина, маючи потужні управлінські системи та інструментарій більш стримані, з огляду на ризики тотальної діджиталізації [4].

В Україні Державна податкова служба вбачає своєю стратегічною перспективою розвиток цифровізації. Стратегічний план розвитку Державної податкової служби України на період 2022–2024 років визначає кілька ключових напрямків для забезпечення ефективного управління податковою діяльністю. Один із основних пріоритетів – це надалі удосконалювати та автоматизувати робочі процеси та процедури, спрямовані на забезпечення безперебійної роботи ДПС. Розробка та розвиток сучасної, стабільної та захищеної ІТ-інфраструктури є ключовою складовою цього підходу. Зокрема, стратегія передбачає формування іміджу податкових органів як сучасної служби за європейським зразком, яка користується високим рівнем довіри у суспільстві. Це планується досягти шляхом розробки зручних та доступних сервісів для платників податків та впровадження системи зворотного зв'язку з ними. Крім того, важливим напрямком розвитку є створення чіткого механізму автоматичного міжнародного обміну інформацією для посилення боротьби з ухиленням від оподаткування [6].

Сучасний стан цифровізації фіскальної служби спрямований на забезпечення ефективності адміністрування податків, так в Україні вже впроваджено ряд сервісів для цього [7], [8]: Електронний кабінет платника податків, який дозволяє знайти інформацію про стан розрахунків з бюджетом, листування з органами податкової, містить інформацію про облікові дані, пошук інформації в реєстрах податкової, подання заяв, запитів, сплата податків та інші електронні сервіси; інформація з реєстрів (дані про взяття на облік платників податків, реєстр страхувальників, платників ПДВ, платників єдиного податку, інформація про РРО, про книги ОРО); дізнайся більше про свого бізнес-партнера (перевірка потенційних бізнес-партнерів щодо сумлінності сплати податків до бюджету); загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс (отримання інформації за питаннями з Бази знань, останні зміни в законодавстві, нормативні документи, електронні довірчі послуги); Сервіс «Пульс» ДПС (отримання інформації про неправомірні дії чи бездіяльність (можливі корупційні ризики) посадових осіб ДПС та її територіальних органів); кваліфікований надавач електронних довірчих послуг (надання електронних довірчих послуг); електронна звітність (спеціалізоване клієнтське програмне забезпечення для формування та подання звітності до «Єдиного вікна подання електронної звітності»); декларації громадян (адміністрування податкових декларацій про майновий стан і доходи).

Окрім того, ряд послуг сфери адміністрування податків платники податків можуть отримати за допомогою порталу «Дія», таких як: перегляд реєстраційних та облікових даних платника, даних про банківські рахунки та стану його розрахунків з бюджетом; отримання відомостей з Державного реєстру фізичних осіб про виплачені доходи та утримані з них податки; подання декларацій для ФОП - платників єдиного податку, у тому числі платників єдиного податку третьої групи, які використовують особливості оподаткування, встановлені п. 9 підрозд. 8 розд. XX «Перехідні положення» ПКУ; перегляд раніше поданих декларацій; сплата податків та ЄСВ [9].

Для бізнесу у Дії доступна низка сервісів, які пов'язані з податковими питаннями: реєстрація ТОВ на підставі модельного статуту та обрання системи оподаткування; автоматична реєстрація ФОП та обрання загальної чи спрощеної системи оподаткування; подання онлайн-форми заяви на закриття ФОП та внесення змін про ФОП (зокрема, щодо громадянства, видів економічної діяльності, контактної інформації фізичної особи-підприємця) [9].

Цифровізація податкових органів є процесом, який вимагає значних інвестицій, але з часом він принесе користь країні у вигляді економії часу та підвищення ефективності боротьби з податковими правопорушеннями. У країнах з високим рівнем тіньової економіки боротьба з ухиленням від сплати податків може заощадити значні кошти та збільшити податкові надходження до бюджету. Україна має збільшити інвестиції в новітні цифрові інформаційні технології, які сприяють автоматизації процесів комунікації платників з податковими органами та запобігання й протидії податковим правопорушенням. Хоча податкова служба України вже використовує цифрові технології та електронні сервіси, цього недостатньо для того, щоб конкурувати з розвиненими країнами. Однак, Україні необхідно приймати швидкі та зважені рішення щодо діджиталізації податкових органів.

Висновки. Цифровізація податкових органів є стратегічно важливим процесом, який, несумлінно, потребує значних інвестицій. Однак важливо розглядати ці витрати як інвестиції в майбутнє, оскільки відзначається величезним потенціалом для ефективного управління та оптимізації податкових процесів. При

вдалому впровадженні цифровізації країна може очікувати економію часу та збільшення ефективності при боротьбі з податковими правопорушеннями. Зокрема, у країнах з високим рівнем тіньової економіки цей підхід може призвести до значного зростання податкових надходжень до бюджету та покращення фінансової стійкості держави. З урахуванням важливості цифрового трансформування в сучасному світі, Україні рекомендується активно збільшувати інвестиції у впровадження новітніх цифрових інформаційних технологій, які стануть ключовим інструментом для покращення ефективності та прозорості податкової системи. Крім того, важливо наголосити, що в процесі цифровізації податкових органів необхідно активно співпрацювати з експертами та партнерами з різних галузей, використовуючи найсучасніші технологічні рішення та взаємодіючи на міжнародному рівні. Окрім того, важливо приділити увагу навчанню персоналу податкових органів, адже успішна цифровізація потребує не лише впровадження нових технологій, але і глибокого розуміння та компетентності виконавців. Розвиток навичок у сфері цифровізації допоможе створити команду фахівців, готових ефективно впроваджувати та удосконалювати цифрові інструменти. Загалом, успішна цифровізація податкових органів має потенціал стати ключовим фактором для забезпечення фінансової стабільності країни, збільшення довіри громадян до системи оподаткування та забезпечення високого рівня сервісу для платників податків.

Список використаних джерел:

1. Tax authorities are going digital. Stay ahead and comply with confidence. 2017. URL: https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/eycom/en_gl/topics/digital/ey-tax-authorities-are-goingdigital.pdf
2. How governments are expanding their tech toolboxes for tax collection. EY. URL: https://www.ey.com/en_sk/tax/how-us-tax-reformmay-carry-hidden-costs-for-workers.
3. Жигалкевич Ж. М., Залуцький Р. О. Діджиталізація як основний фактор розвитку бізнес-структур. Ефективна економіка. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8380>.
4. Tax Administration 2022: Comparative Information on OECD and other Advanced and Emerging Economies. Data tables. URL: https://read.oecdilibrary.org/taxation/tax-administration2022_5711f734-en#page184.
5. Tax Administration 2021-2022: Comparative Information on OECD and other Advanced and Emerging Economies. URL: <https://doi.org/10.1787/1e797131-en>.
6. Наказ ДПС України від 22.11.2021 № 965 «Про затвердження місії та Стратегічного плану Державної податкової служби України на 2022 – 2024 роки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0965912-21#Text>.
7. Електронні сервіси. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-elektronnyiservisi>.
8. Електронні сервіси, розміщені на офіційному веб порталі ДПС. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-elektronnyi-servisi/elektronni-servisi/>
9. Офіційний веб портал Дія. Бізнес національного проєкту Дія. Бізнес. URL: <https://business.dii.gov.ua/cases/opodatкування/podatkoviposlugi-v-dii>